

NIET-TECHNISCHE SAMENVATTING

MILIEUEFFECTENBEOORDELING PROVINCIAAL BELEIDSPLAN RUIMTE OOST-VLAANDEREN
ONTWERP-MILIEUEFFECTRAPPORT

Maak
Ruimte
voor
Oost-
Vlaanderen
20
50

AUTEUR: TEAM VAN MER-DESKUNDIGEN
FEBRUARI 2023

I.S.M. KENTER

OPDRACHTGEVER
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN
DIENST RUIMTELIJKE PLANNING

1	Doel	3
2	Inleiding	4
3	Samenstelling van het team van deskundigen	5
4	Omschrijving van het Beleidsplan Ruimte	6
4.1	Inleiding	6
4.2	Strategische visie	6
4.3	Beleidskader 'Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte'	7
4.4	Beleidskader 'Transitie naar een circulaire samenleving'	8
4.5	Beleidskader 'Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving'	8
4.6	Evolutie van het Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen	10
5	Algemene methodologische aandachtspunten voor de milieubeoordeling	11
5.1	Opbouw en uitgangspunten van de effectenbeoordeling	11
5.2	Het beoordelen van de effecten	13
6	Synthese en conclusies	15
6.1	Samenvatting van de impact van de strategische visie	15
6.2	Samenvatting van de impact van de beleidskaders	16
6.3	Overzicht van de voornaamste aanbevelingen	22
6.4	Synthese van de (gewest)grensoverschrijdende effecten	24
7	Bijlagen	25
7.1	Bijlage 1: Afkortingen	25

0	17/10/2022	Beoordeling eerste versie beleidskaders en algemene delen
Rev.	Datum	Omschrijving

Annelies Anthierens		Annelies Anthierens	
Gecontroleerd door	Paraaf	Goedgekeurd door	Paraaf

1 Doel

De niet-technische samenvatting van een milieueffectenrapport is een beknopte samenvatting van het eigenlijke milieueffectenrapport bestemd voor publiek en stakeholders. Een milieueffectenrapportage (m.e.r.) brengt de milieueffecten van een plan of project in beeld. De uiteindelijke effecten worden beschreven in het milieueffectenrapport (MER).

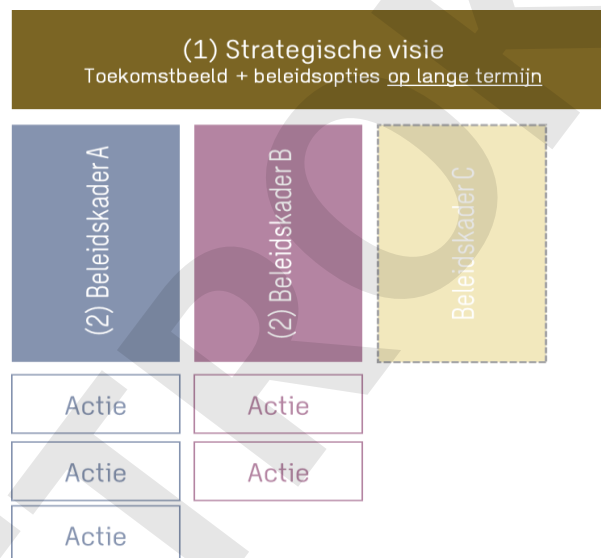
De niet-technische samenvatting heeft als doel om aan publiek en belanghebbenden de relevante informatie uit het milieueffectrapport van het project te communiceren en hiermee de publieke participatie in de totstandkoming van het project te bevorderen. Voor uitgebreide technische informatie moet u het eigenlijke MER raadplegen.

2 Inleiding

Momenteel werkt de provincie Oost-Vlaanderen aan de opmaak van een Provinciaal Beleidsplan Ruimte. Voor u ligt het ontwerp plan-MER dat bij dit plan hoort.

Een ruimtelijk beleidsplan (of beleidsplan ruimte¹) is een instrument dat erop gericht is samenhang te brengen in de voorbereiding, de vaststelling en de uitvoering van beslissingen in de ruimtelijke ordening. Geen van de onderdelen van een ruimtelijk beleidsplan heeft verordenende kracht. Het ruimtelijk beleidsplan is een nieuw instrument dat het ruimtelijk structuurplan vervangt en overheden moet toelaten strategischer, flexibeler en meer realisatiegericht te werken. Geen van de onderdelen van een ruimtelijk beleidsplan heeft een verordenende kracht.

Een ruimtelijk beleidsplan bestaat uit een strategische visie en één of meer beleidskaders², die samen het kader aangeven voor de gewenste ruimtelijke ontwikkeling (zie Figuur 2-1).

Figuur 2-1 Elementen van een ruimtelijk Beleidsplan

De **strategische visie** omvat een visie op de ruimtelijke ontwikkeling voor de lange termijn en beschrijft de daarvoor te volgen beleidsstrategieën. Deze visie bevindt zich bijgevolg op een hoog abstractieniveau.

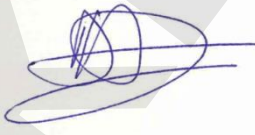
De **beleidskaders** bevatten in functie van de visie operationele beleidskeuzes voor de middellange termijn en bijhorende actieprogramma's voor hetzij een thema hetzij een gebiedsdeel. Beleidskaders beschrijven onder meer hoe en met wie de gewenste ruimtelijke ontwikkeling wordt gerealiseerd. De inhoud van de beleidskaders wordt onder het hoofdstuk 4 toegelicht.

¹ Beide termen worden in dit rapport inwisselbaar gebruikt

² Artikel 2.1.1 en verder van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) beschrijven op hoofdlijnen de inhoud en doelstelling van een ruimtelijk beleidsplan.

3 Samenstelling van het team van deskundigen

Het plan-MER voor het Provinciaal Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen wordt in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen opgemaakt door een MER-coördinator en een team van (erkende) MER-deskundigen. Annelies Anthierens zal als MER-coördinator voor dit plan-MER optreden.

Deskundige	Rol, discipline	Erkenningsbesluit	Handtekening
Annelies Anthierens	Mer-coördinator	LNE/ERK/MERCO/2019/00018	

Naast de erkende coördinatoren werkten ook volgende medewerkers mee aan de opmaak van het plan-MER:

Thema	Medewerkers
Mobiliteit en bereikbaarheid	Vincent Vandewoude, Oscar Vercleyen
Water	Naomi Geeraerts, Nora Herbosch
Biodiversiteit	Nora Herbosch
Ruimte	Vincent Vandewoude, Oscar Vercleyen
Klimaat	Koen Couderé
Gezondheid	Anke Coolens, Vincent Vandewoude

4 Omschrijving van het Beleidsplan Ruimte

4.1 Inleiding

Het Provinciaal Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen bestaat uit een strategische visie en drie beleidskaders. De strategische visie van het Provinciaal Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen omvat kernwaarden, principes en strategieën die algemeen zijn en de basis vormen voor de uitwerking van verdere acties, verdere visievorming en de beleidskaders.

De beleidskaders worden gestoeld op de waarden, principes en strategische doelstellingen vanuit de strategische visie. De drie beleidskaders vormen een samenhangend geheel, om met één integrale aanpak de complexiteit van de ruimte te benaderen. De keuzes in het ene beleidskader vloeien voort uit en/of ondersteunen ook de ambities van de andere beleidskaders. De beleidskaders vormen samen complementaire puzzelstukken in een transitieverhaal.

4.2 Strategische visie

De strategische visie van het voorontwerp van Provinciaal Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen omvat zeven kernwaarden, die het fundament van het ruimtelijk beleid vormen. Deze waarden schetsen 'het waarom' van ons ruimtelijk beleid.

- Gezondheid en veiligheid
- Kwaliteit en comfort
- Identiteit en authenticiteit
- Autonomie en robuustheid
- Welvaart
- Rechtvaardigheid
- Sociale cohesie en inclusie

Vanuit de tendensen en uitdagingen worden strategische doelstellingen vooropgesteld om de waarden in de toekomst te garanderen. De strategische doelstellingen zijn volgende:

- Klimaatgezond zijn
- Een duurzame maatschappelijke groei realiseren
- Circulariteit en geïntegreerd handelen & denken
- Het fysisch-natuurlijk systeem, de biodiversiteit en ecosysteemdiensten versterken

Vervolgens stelt de strategische visie vijf ruimtelijke principes voorop die dit ruimtelijk ontwikkelingsperspectief omzetten in een concreet toetsingskader. Door dit toetsingskader te gebruiken bij alle ruimtelijke dossiers die op de tafel van de Provincie liggen, garandeert de provincie de doorwerking van de kernwaarden in het beleid. Wanneer een beleidskader, een plan of een project aan de vijf ruimtelijke principes beantwoordt, komt het impliciet ook tegemoet aan de acht waarden.

4.2.1 Vijf ruimtelijke principes

- Gezonde ecosystemen en ecosysteemdiensten garanderen.
 - o Het natuurlijk systeem ligt aan de basis van voedselproductie, luchtzuivering, waterbuffering, recreatie, enz. Dit noemen we de ecosysteemdiensten.
 - o Elke ruimtelijke ontwikkeling dient rekening te houden met het fysisch systeem om een gezonde ecosystemen en ecosysteemdiensten te garanderen en te versterken.
 - o Ruimtelijke ontwikkelingen die het ecosysteem schaden, zijn onwenselijk. Die ontwikkelingen moeten vermeden, hersteld of gecompenseerd worden.
- Nabijheid en bereikbaarheid versterken.

- Ruimtelijke ontwikkelingen worden gebundeld op plaatsen die multimodaal zijn of worden ontsloten.
- De aanleg van mobiliteitsinfrastructuur versterkt de multimodale bereikbaarheid van de knooppuntlocaties.
- Meervoudig en intensief ruimtegebruik versterken.
 - De beste ruimtelijke ontwikkeling is de oplossing die het meest efficiënt gebruik maakt van de schaarse ruimte.
 - Meervoudig en intensief ruimtegebruik is de norm. Nieuwe projecten die de ruimteclaims van slechts één partij behartigen, zijn onwenselijk of onafgewerkt.
 - Meervoudig en intensief ruimtegebruik moet ook de ruimtelijke kwaliteit verhogen.
- Klimaatneutraal en klimaatbestendig inrichten.
 - Ruimtelijke ontwikkelingen zijn aangepast aan de negatieve gevolgen van de klimaatopwarming.
 - Ruimtelijke ontwikkelingen dragen niet langer bij tot de klimaatverandering.
- Maatschappelijke betaalbaarheid verhogen.
 - Projecten zoeken een goed evenwicht tussen de ruimtelijke en maatschappelijke meerwaarde op korte en lange termijn. Onder lange termijn worden terugkerende kosten voor onderhoud en exploitatie verstaan alsook de kost voor hergebruik en omkeerbaar ruimtegebruik.
 - Projecten zoeken eveneens een correct sociaal evenwicht tussen de lusten en de lasten die ze met zich meebrengen en verdelen deze rechtvaardig.

Tot slot beschrijft de provincie de manier waarop ze vanuit haar ruimtelijk beleid de inhoudelijke ambitie wil uitvoeren in 5 werkvelden:

- a. Ruimtelijke governance
- b. Sensibilisering en transitie management
- c. Sterkere gebiedsgerichte benadering
- d. Instrumenten en hefboomen
- e. Realisatiegericht aan de slag

4.3 Beleidskader 'Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte'

We behouden en versterken aaneengesloten openruimtegebieden en bouwen verder aan groenblauwe netwerken die tot diep in de kernen doordringen.

- 'Ecosysteemdiensten bepalen de mogelijkheden van onze maatschappelijke activiteiten': De provincie wil activiteiten ruimtelijk inpassen, met inzicht in en zonder afbreuk te doen aan het fysisch-natuurlijk systeem en de levensnoodzakelijke ecosysteemdiensten die het ons levert (zoals grondstoffen, water, voedsel, ...). Het fysisch-natuurlijk systeem speelt opnieuw een ruimtelijk structurerende rol.
- 'Uitbouwen en versterken van een robuuste en veerkrachtige, fijnmazige dooradering': Het bestaande groenblauwe netwerk versterken en aanvullen binnen en buiten de kernen om een robuust en veerkrachtig netwerk te bekomen. Ook ontharden behoort hier tot de mogelijkheden om grotere aaneengesloten openruimte gebieden te bekomen en barrières te laten verdwijnen.
- 'Vrijwaren van voldoende ruimte voor duurzame en klimaatbestendige voedselproductie': Het beperken en/of kanaliseren van oneigenlijk gebruik van landbouwgrond. Ook hier kunnen ecosysteemdiensten versterkt worden door in te zetten op duurzame voedselproductie, ontharding, ... Een transitie is nodig naar een meer duurzame en klimaatrobuste landbouw die rekening houdt met de draagkracht van de omgeving.

4.4 Beleidskader 'Transitie naar een circulaire samenleving'

We kiezen voor een omschakeling naar een circulaire samenleving waar preventie, herwaardering, hergebruik, renovatie, sorteren en recycleren centraal staan zodat het gebruik van grondstoffen, energie, water en ruimte voor onze maatschappelijke activiteiten binnen de perken van het ecosysteem blijft.

- 'Welzijn en welvaart creëren door ruimte te maken voor circulariteit': Het lineair economisch systeem omschakelen naar een circulair systeem waarin preventie, hergebruik, sorteren, recycleren, verbranden, storten (in dalende volgorde van voorkeur) uitgangspunten zijn. Daarnaast worden ook de stromen van goederen geoptimaliseerd. We zetten hiervoor in op het versterken van de productieve stad waar vermenging van productie en maakindustrie in een multifunctioneel weefsel de sleutel is. De verschillende schakels in dit circulaire systeem vragen ruimte. Die ruimte kan aangeboden worden via intensiever ruimtegebruik en reconversie. Indien er onvoldoende ruimte zou zijn om een snelle transitie naar circulariteit mogelijk te maken, kiezen we voor plekken die een maximale hefboom kunnen leveren voor een circulaire samenleving.
- 'Een circulaire bebouwde ruimte creëren – aanpasbaar, multifunctioneel of tijdelijk': Herwaardering, renovatie en reconversie van ruimte en gebouwen, zeker in geval van erfgoedwaarde en/of architecturale kwaliteit, gelden als norm binnen kernen. Op minder strategische locaties moet ook omkeerbaarheid van ruimte als basisprincipe gelden.
- 'Niet-bebouwde ruimte optimaal inzetten om de materialen die we verbruiken te produceren': Het verduurzamen van de ecosysteemdiensten in de onbebouwde ruimte en het creëren van slimme logistieke concepten om de primaire stromen van biomassa, hout, hernieuwbare energie en water naar het circulaire systeem efficiënter te maken. Het voedselsysteem is een hefboom binnen deze transitie. Door afstemming van lokale productie en consumptie kunnen voedselstromen verkorten en ontstaat een meer duurzaam en klimaatgezond voedselsysteem. Landbouw, maar ook multifunctioneel bos- en landschapsbeheer spelen hierin een grote rol. Het creëren van voldoende ruimte op strategische locaties is hiervoor essentieel. Ook duurzaam beheer van de eigen Oost-Vlaamse, eindige, grondstoffen is noodzakelijk.
- 'Inpassen van een circulair systeem op meerdere schaalniveaus door circulaire gebiedsontwikkeling': Het ontwikkelen van een circulaire keten op diverse met elkaar interfererende schaalniveaus door materiaal- en energiestromen met elkaar te verknopen (op niveau van een gebouw, bouwblok, bedrijventerrein, tot het mondiale niveau). Een efficiënt systeem eist een evenwicht tussen de verschillende kringlopen. Een regulator op bovenlokaal niveau kan nieuwe ontwikkelingen en stromen (wonen, werken, recreëren, mobiliteit, energie) evenwichtig en op de juiste plek inpassen.

4.5 Beleidskader 'Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving'

We kiezen ervoor om open ruimte niet zomaar verder aan te snijden en we focussen het beleid naar de bebouwde ruimte, door steden en kernen met een goede bereikbaarheid en voorzieningen te versterken. We verliezen daarbij het behoud van de leefbaarheid in niet-strategisch gelegen kernen niet uit het oog.

- 'Inzetten op kernversterking': Door kernen te versterken, kan ruimtelijke kwaliteit gecreëerd worden en verweving van verschillende functies gestimuleerd. Verdichten, gekoppeld aan het garanderen en uitbouwen van leefbaarheid, moet gebeuren op strategische en bereikbare plaatsen in het knooppuntennetwerk. Elders worden noodzakelijke basisvoorzieningen voorzien en wordt gezocht naar een relatie met de ecosysteemdiensten die de natuur biedt.

- 'Voorzieningen op de juiste plek verzekeren/garanderen': In functie van de versterking van kernen wordt nagegaan welke specifieke voorzieningen een kern kunnen ondersteunen. We duiden strategische locaties aan voor een goed uitgebouwd netwerk van voorzieningen. Een grote diversiteit aan voorzieningen bevordert de verbondenheid tussen mensen en hun bereidheid om een actieve rol te spelen in hun buurt. Voorzieningen in de kernen dragen bij aan een gezonde, groene en leeftijdsvriendelijke woonomgeving met aandacht voor diversiteit en sociale inclusie. Ook het historisch patrimonium en de cultuurhistorische landschappen spelen een rol in de kwaliteit van woon- en leefomgeving.
- 'Zorgen voor evenwicht tussen de kernen': Door ontwikkelingen in kernen te differentiëren in functie van de rol die ze kunnen opnemen in het netwerk, kunnen kernen elkaar versterken in plaats van concurreren. Een ruimtelijk profiel voor alle kernen zal helpen om de juiste keuzes te maken. Hierin zullen onder andere bereikbaarheid, voorzieningenniveau, inwonersaantallen, ... een rol spelen.

4.6 Evolutie van het Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen

Tijdens het traject van het Beleidsplan Ruimte hebben we op verschillende momenten aanpassingen gedaan ten gevolge van het iteratieve proces, maar ook ten gevolge van inspraak en adviezen. Alle informatie over het doorlopen proces is te vinden op <https://oost-vlaanderen.be/wonen-en-leven/ruimtelijke-planning/beleidsinstrumenten/maak-ruimte-voor-oost-vlaanderen-2050.html>

Tussen het afwerken van de conceptnota en het ontwerp beleidsplan heeft de provincie verschillende acties ondernomen om het beleidsplan zo breed en geïntegreerd mogelijk op te bouwen rond de ruimte van Oost-Vlaanderen.

In de loop van 2020 werden verscheidene onderzoeken opgestart die als basismateriaal dienden voor de uitwerking van de beleidskaders. Deze omvatten studies over:

- de knoop- en voorzieningenwaarde.
- ruimtelijke profielen voor 357 woonconcentraties,
- de ecosysteemdiensten
- de analyse en typering van bedrijventerreinen en hun mogelijkheden binnen een circulaire samenleving in Oost-Vlaanderen.

Daarnaast werden ook interne overlegmomenten, workshops en schrijfteams opgestart om alle specifieke expertises binnen de provincie te vatten om tot een zo robuust mogelijk beleidsplan te komen.

Uiteraard werden ook de nodige publieke evenementen georganiseerd om de beleidskaders verder te verfijnen.

Onder invloed van al deze input groeide het beleidsplan door naar een lijvig document. Het zal de lezer dan ook opvallen dat in de ontwerpversie teksten gericht op achterliggend onderzoek in bijlagen terug te vinden zijn. Dit om de leesbaarheid van de verschillende beleidskaders te garanderen.

Zo hebben er ten opzichte van de kennisgevingsnota, die zich baseerde op de conceptnota (2019) van het Beleidsplan Ruimte, een aantal wijzigingen plaatsgevonden in de inhoud en opbouw van het beleidsplan. In een eerste fase zijn deze verwerkt in het voorontwerp (2022).

5 Algemene methodologische aandachtspunten voor de milieubeoordeling

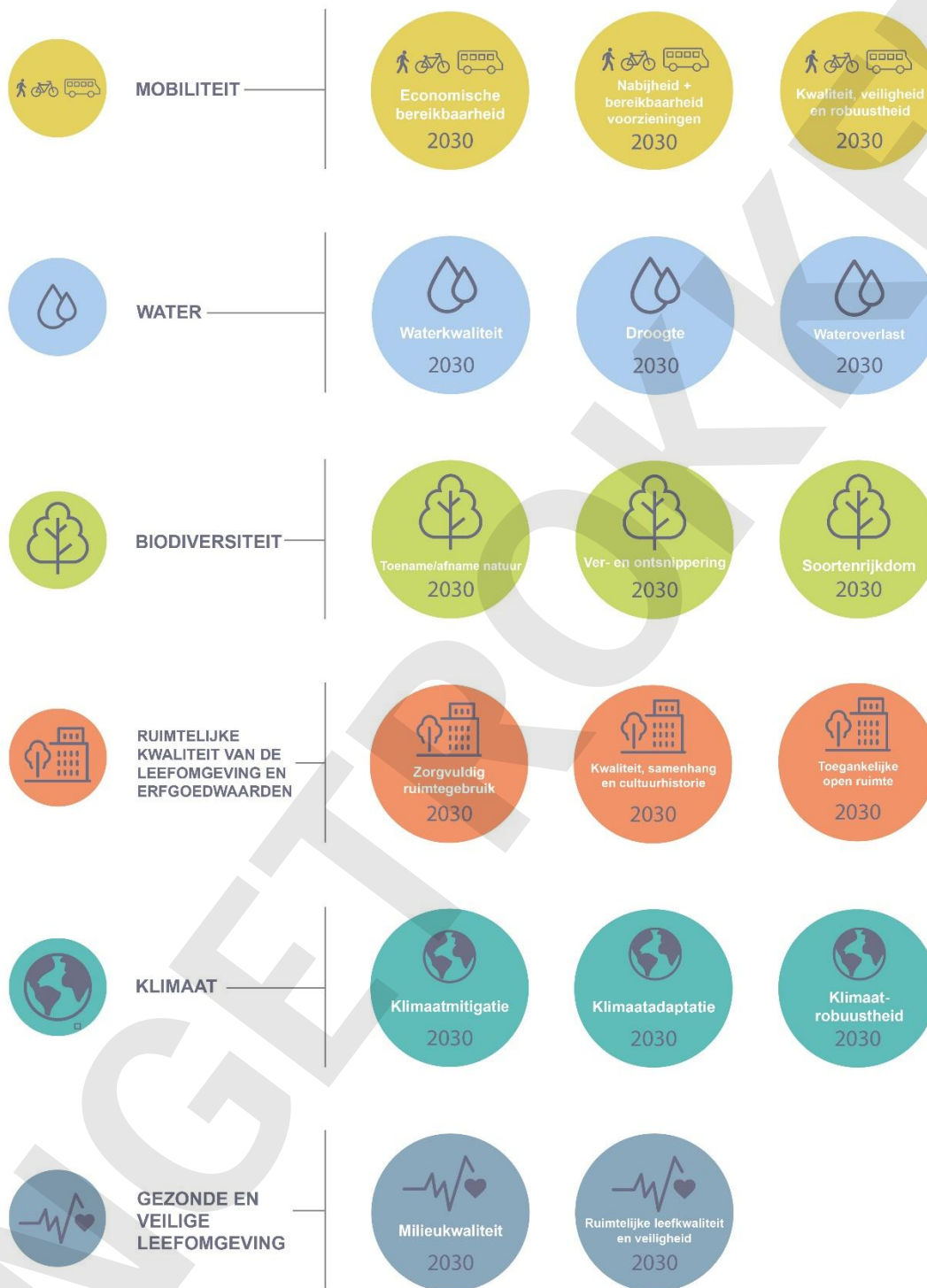
5.1 Opbouw en uitgangspunten van de effectenbeoordeling

Het plan-MER heeft tot doelstelling om de positieve en negatieve gevolgen van het Beleidsplan Ruimte op hoofdlijnen in beeld te brengen door de beleidskeuzes (strategische visie en beleidskaders) uit dit plan te beoordelen op hun effecten op het milieu (in de brede zin van het woord). Daarnaast formuleert het plan-MER ook een aantal voorstellen om eventuele negatieve effecten te mildereren en om positieve effecten te versterken.

In dit plan-MER gebeurt de effectenbeoordeling op strategisch niveau. Het Beleidsplan Ruimte is namelijk een strategisch plan dat keuzes maakt op de middellange tot lange termijn. De beoordeling gebeurt noodgedwongen dus op een kwalitatieve wijze.

Bij het inschatten van de effecten wordt de situatie met het Beleidsplan Ruimte vergeleken met een situatie zonder het plan. De effecten van het plan worden vergeleken met de bestaande situatie van de omgeving. Er wordt daarbij echter rekening gehouden met toekomstige evoluties. Zo kan er ingeschat worden of bepaalde thema's reeds evolueren in de richting van Vlaamse Beleidsdoelstellingen.

In een MER worden de effecten van het plan op de verschillende disciplines onderzocht. In dit MER werd gewerkt met zes milieuthema's: mobiliteit, water, biodiversiteit, ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden, klimaat en gezonde en veilige leefomgeving. Deze thema's zijn geselecteerd op basis van de MER-disciplines én de relevante Sustainable Development Goals. Elk thema wordt opgebouwd door enkele subthema's die allen passen binnen het thema.

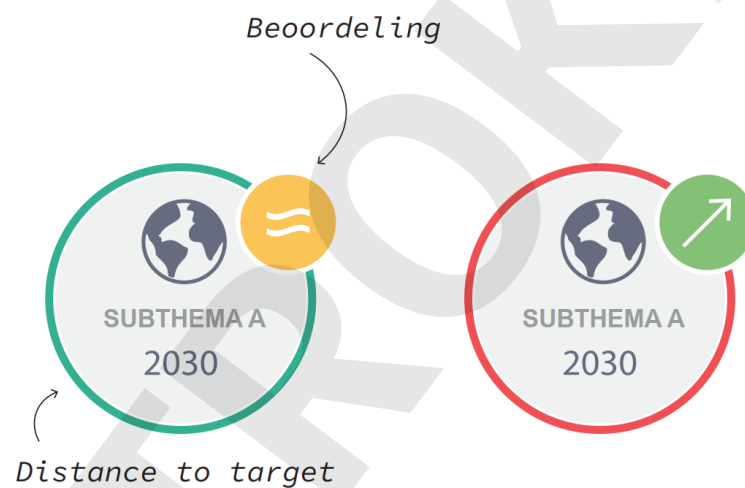

Figuur 5-1: Algemeen beoordelingskader

5.2 Het beoordelen van de effecten

In de beoordeling wordt bekeken in welke mate het plan bijdraagt aan beleidsdoelstellingen voor 2050 of 2030 op Europees, Federaal, Vlaams of provinciaal niveau.

De beoordeling wordt voor elk van de combinaties beleidskader/(sub)thema samengevat met een icoon, zoals weergegeven in onderstaande figuur. De kleur van de grote ring geeft daarbij de nog af te leggen weg (“distance to target”) voor de beleidsdoelstellingen van het subthema weer. Het gaat hierbij om de nog af te leggen weg zonder rekening te houden met de impact van het beleidsplan ruimte. De kleur en het symbool van de kleine bol geven een indicatie van het belang van het effect van het beleidskader op het thema. Deze combinatie laat toe enerzijds aan te geven op welke punten het beleidsplan goed scoort, maar zet tegelijk deze score af tegen de nog af te leggen weg (via acties op de verschillende bestuursniveaus) vooraleer de doelstellingen bereikt zijn.

Hierbij wordt onderstaande legende gehanteerd:

Distance to target

- De doelstelling wordt gehaald
- De doelstelling is in zicht
- De doelstelling ligt nog veraf
- De doelstelling ligt nog zeer veraf

Beoordeling

- Sterk positieve bijdrage
- Positieve bijdrage
- Beperkte tot geen bijdrage
- Negatieve bijdrage

Figuur 5-2. Visualisatie van de beoordeling van de subthema's

Een positieve bijdrage van het beleidsplan betekent dus niet in alle gevallen dat het bereiken van de doelstelling substantieel dichterbij komt, juist omdat het bereiken van die doelstelling van tal van andere autonome en beleidsgestuurde evoluties kan afhangen. We doen dan ook geen uitspraak over de nog af te leggen weg na realisatie van het provinciaal beleidsplan ruimte. Het is echter duidelijk dat bij een aanzienlijke 'distance to target' en een relatief beperkte bijdrage van het

beleidsplan de nog af te leggen afstand niet veel zal verminderen. Is het doel in zicht en de bijdrage van het beleidsplan aanzienlijk, dan kan er uiteraard wel van uitgegaan worden dat de nog af te leggen afstand substantieel zal verkleinen bij implementatie van het beleidsplan.

Hoe belangrijk de effecten van het beleidsplan in werkelijkheid zullen zijn hangt immers af van een aantal (deels externe) factoren. Zo heeft de ruimtelijke ordening niet op elk aspect een even grote impact. De mate waarin de beleidslijnen en acties die de kern uitmaken van een ruimtelijk beleidsplan in de praktijk ook daadwerkelijk geïmplementeerd worden, is uiteraard bepalend voor de feitelijke doorwerking van het plan.

Bij de beoordeling van de beleidskaders in dit MER worden in een aantal gevallen aandachtspunten vermeld en aanbevelingen geformuleerd, die erop gericht zijn de potentieel positieve effecten van de beleidskaders op een (milieu)thema of subthema te versterken, en de potentieel negatieve effecten ervan te beperken of te voorkomen. Het zijn dus suggesties voor mogelijke verbetering.

In overeenstemming met het verdrag van Espoo (Finland, 25 februari 1991, B.S. 21 december 1999) en de EG Richtlijn 97/11/EG van 3 maart 1997 moeten de (gewest)grensoverschrijdende milieueffecten van het Beleidsplan Ruimte geëvalueerd worden, aangezien dit Beleidsplan Ruimte milieueffecten kan hebben op de aangrenzende delen van Nederland .

6

6 Synthese en conclusies

6.1 Samenvatting van de impact van de strategische visie

In alle beoordelingen wordt gesteld dat de verschillende elementen van de strategische visie de potentie in zich hebben om een positieve bijdrage te leveren aan de Vlaamse en provinciale bijdrage beleidsdoelstellingen voor de relevante criteria.

Effecten van de ruimtelijke principes

Het principe **garanderen van gezonde ecosystemen en ecosysteemdiensten** erkent de waarde van het ecosysteem en de diensten die het levert en koppelt de wenselijkheid van nieuwe ontwikkelingen aan de ecosysteemdiensten van een bepaalde locatie. De natuurlijke omgeving is cruciaal en levert ons tal van ecosysteemdiensten zoals pollinatie dat aan de basis ligt van ons voedselsysteem maar ook o.a. beschikbaarheid van wilde soorten, natuurproducten en natuurlijke landschappen voor recreatie, het watersysteem dat instaat voor waterbuffering en -zuivering. Verder zal de toegankelijkheid van open ruimte gebieden (als recreatie gebieden en/of gezonde leefomgeving) hierdoor niet afnemen. Tot slot zal draagt dit principe bij tot de weerbaarheid van de omgeving i.k.v. klimaatverandering.

De strategische visie wijst binnen het principe **nabijheid en bereikbaarheid** terecht op de ongewenste impact die de sterke spreiding van het ruimtegebruik heeft op de mobiliteit. Met deze mobiliteit gaan emissies van broeikasgassen gepaard, en dit des te meer naarmate de verplaatsingen talrijker zijn, de afstanden groter, en de transportmiddelen minder duurzaam. Dit principe zet expliciet in op het beperken van de verplaatsingen en op een verschuiving van privaat autogebruik naar klimaatgezonde alternatieven en draagt zo bij aan een wijziging van het verplaatsingsgedrag door passende functies te bundelen op multimodaal bereikbare plaatsen en autoalternatieven te faciliteren en de reductie van emissies. Bijkomend verhogen bundeling en nabijheid de (fysieke) afstand van functies, waardoor de mogelijkheid tot deelname aan de samenleving, en bijgevolg de sociale samenhang, verhoogd kan worden. Wel moet gelet worden op bijkomende verharding voor alternatieve transportinfrastructuur wat nefast kan zijn voor de afstroming van het water en de natuurlijke omgeving.

Het principe **meervoudig en intensief ruimtegebruik versterken** zet in op 'meer doen met minder ruimte'. Dit ruimtelijk principe focust fel op ruimtebeslag en verweving binnen de bestaande kernen. Toepassing ervan kan dus in belangrijke mate bijdragen aan het verplaatsingsgedrag en de reductie van de verkeersgerelateerde broeikasgasemissies op het grondgebied van de provincie. Bovendien kan meer ruimte vrijgemaakt worden voor water en de andere aspecten van de natuurlijke omgeving.

Klimaatbestendig en klimaatneutraal inrichten: Dit principe is enerzijds gericht op de aanpassing van ruimtelijke ontwikkelingen aan de negatieve gevolgen van klimaatopwarming, zodat ze er zo weinig mogelijk hinder van ondervinden. De ruimte wordt ook zo ingericht dat ze actief bijdraagt aan het opvangen van die gevolgen, door pieken van droogte of wateroverlast op te vangen en op een goede manier om te gaan met hitte. Dit houdt in dat ruimte voor waterbuffering en infiltratie wordt voorzien en dat ingezet wordt op groen; bijkomende verharding en bebouwing worden vermeden, en ontharding en vergroening worden nagestreefd. Het creëren van ecologische verbindingen en het vermijden van versnippering helpen de natuur weerbaarder te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Het laatste ruimtelijk principe **maatschappelijke betaalbaarheid verhogen** betreft de economische, sociale en ecologische draagkracht. Dit draagt bij aan de sociale samenhang en draagkracht. Verder is dit principe generiek toepasbaar en niet specifiek gericht op een thema. Niettemin is het duidelijk dat de aanvaardbaarheid van een nieuw beleid bij de bevolking en de andere stakeholders onder meer samenhangt met de mate waarin de verdeling van kosten en lasten als rechtvaardig wordt

gepercipieerd. Dit principe kan dus ondersteunend werken bij de uitwerking en realisatie van het provinciaal klimaatbeleid.

6.2 Samenvatting van de impact van de beleidskaders

6.2.1 Impact van het beleidskader 'Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte'

Het beleidskader 'Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte' zet in op behoud en versterken van aaneengesloten openruimtegebieden en uitbouwen van groenblauwe netwerken die tot diep in de kernen doordringen. Verder concretiseert de provincie vanuit de aanwezige ecosysteemdiensten wat er wel en niet thuishoort binnen een robuuste open ruimte (hernieuwbare energie, duurzame voedselproductie, ...).

Voor het **thema mobiliteit en bereikbaarheid** is de bijdrage van dit beleidskader beperkt. Het bestendigen en zuiveren van de open ruimte zal bijdragen aan het veranderen van het verplaatsingsgedrag en het bereiken van een kritische massa noodzakelijk voor de uitbouw van een performant collectief vervoerssysteem. De effectieve impact van dit beleidskader is hierop echter beperkt.

Voor het **thema water** is de beoordeling van dit beleidskader positief. Het levert namelijk positieve bijdragen aan het behoud en aanvullen van de (zoet)watervoorraden, de waterkwaliteit en de risico's op overstromingen en wateroverlast.

Voor het **thema biodiversiteit** wordt de bijdrage van het beleidskader als positief ingeschat. Er worden immers verschillende krachtige beleidslijnen tot doel gesteld zoals actieve ontharding, beschermen en uitbreiden van waardevolle natuur, uitwerken van natuurverbindingen. Dit levert een positieve impact op ecotoop- en habitatcreatie, ontsnippering, toename soortenrijkdom en beschermde gebieden.

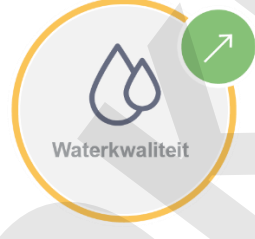

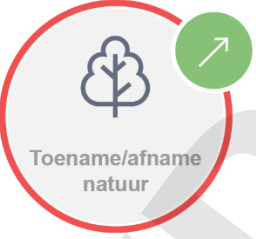

Voor het **thema ruimte** is de bijdrage van dit beleidskader positief. Er wordt fel ingezet op het verminderen van het bijkomend ruimtebeslag en het ontwikkelen van groene gebieden die de ruimte structureren, van samenhang voorzien en groen toegankelijker en bereikbaarder maken.

Voor het **thema klimaat** kunnen we stellen dat de bijdrage van het beleidsplan positief is door aandacht te hebben voor de vastlegging van koolstof in bodem en vegetatie (vooral in natuurgebieden, maar ook in landbouwgebieden), voor de potenties op het vlak van windenergie en klimaatadaptatie in grote aaneengesloten openruimtegebieden als de fijnere mazen van de open ruimte. Het beleidskader bevat geen specifieke principes gericht op de actieve reductie van broeikasgasemissies.

Het beleidskader heeft een overwegend positieve impact op de beleidsdoelstellingen van het **thema gezondheid** omdat het aanzet tot een actievere levensstijl door de toegankelijkheid en nabijheid van groene open ruimtes en het bijdraagt aan de ecosysteemdiensten die een rechtstreekse positieve invloed hebben op de gezondheid van de mens.

Algemeen vormt de visie uit dit beleidskader een positieve bijdrage aan de beleidsdoelstellingen. Echter blijft de effectiviteit en mate van doorwerking van deze visie een vraagteken. Dit heeft twee redenen. Enerzijds de beperkte bevoegdheden van de provincie en anderzijds de generieke en vrijblijvende formulering in het actieprogramma.

Synthese van de effecten van het beleidskader 'Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte'

<p>Mobiliteit en bereikbaarheid</p>	 <p>Economische bereikbaarheid</p>	 <p>Nabijheid + bereikbaarheid voorzieningen</p>	 <p>Kwaliteit, veiligheid en robuustheid</p>
<p>Water</p>	 <p>Droogte</p>	 <p>Waterkwaliteit</p>	 <p>Wateroverlast</p>
<p>Biodiversiteit</p>	 <p>Toename/afname natuur</p>	 <p>Ver- en ontsnippering</p>	 <p>Soortenrijkdom</p>
<p>Ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden</p>	 <p>Zorgvuldig ruimtegebruik</p>	 <p>Kwaliteit, samenhang en cultuurhistorie</p>	 <p>Toegankelijke open ruimte</p>
<p>Klimaat</p>	 <p>Klimaatmitigatie</p>	 <p>Klimaatadaptatie</p>	
<p>Gezonde en veilige leefomgeving</p>	 <p>Milieukwaliteit</p>	 <p>Ruimtelijke leefkwaliteit en veiligheid</p>	

6.2.2 Impact van het beleidskader 'Transitie naar een circulaire samenleving'

In het beleidskader 'Transitie naar een circulaire samenleving' wordt gekozen voor een omschakeling naar een circulaire samenleving waar preventie, herwaardering, hergebruik, renovatie, sorteren en recycleren centraal staan zodat het gebruik van grondstoffen, energie, water en ruimte voor onze maatschappelijke activiteiten binnen de perken van het ecosysteem blijft.

Voor het **thema mobiliteit en bereikbaarheid** is de bijdrage van dit beleidskader beperkt. Principes rond verweving, nabijheid, bereikbaarheid, robuustheid en veiligheid van het mobiliteitssysteem hebben een positieve impact. Maar de multimodale aspecten van bereikbaarheid blijven nog onderbelicht alsook de aandacht voor verkeersleefbaarheid inzake verweving en verdichting van kernen. De effectieve impact van dit beleidskader op deze thema's wordt ook eerder beperkt ingeschat.

Voor het **thema water** is de beoordeling van dit beleidskader positief. Water wordt expliciet vernoemd als een van de stromen die belangrijk zijn in een circulaire samenleving. Water is zowel voor economische, ecologische als maatschappelijke processen belangrijk. Een van de principes die wordt aangehaald is de waterkwaliteit afstemmen op de toepassing waarvoor het water nodig is, zodat geen hoogwaardig water voor laagwaardige processen wordt gebruikt.

Voor het **thema biodiversiteit** wordt de bijdrage van het beleidskader als positief ingeschat. Inzetten op kernversterking kan versnippering van openruimtegebieden voorkomen waardoor ruimte vrij komt voor natuur en kan leiden tot een vermindering van emissies ten gevolge van autoverkeer of huishoudelijk afvalwater. Dit heeft een positief effect op de soortenrijkdom en beschermde gebieden. Daarnaast wordt er ook ruimte voorzien in de kern voor natuur wat de stedelijke natuur ten goede komt.

Voor het **thema ruimte** is de bijdrage van dit beleidskader overwegend positief. Er wordt een gekoppeld beleid uitgewerkt: enerzijds ontwikkeling sturen naar de juiste plek' en anderzijds het vermijden van ontwikkeling op plekken die niet geschikt zijn volgens de strategische duurzame visie. Dit gekoppeld beleid heeft een positieve impact op het zorgvuldig ruimtegebruik en op de ruimtelijke samenhang. Veel van de beschreven acties zullen echter vooral door lokale actoren (gemeenten) uitgevoerd moeten worden.

Voor het **thema klimaat** kunnen we stellen dat de bijdrage van het beleidsplan positief is door in het efficiënt organiseren van de ruimte aandacht te hebben voor hernieuwbare energie en de energievraag, klimaatrobuustheid door de ontsnippering en kansen voor klimaatadaptatie.

Het beleidskader heeft beperkt positieve impact op de beleidsdoelstellingen van het **thema gezondheid** omdat het bijdraagt aan de ruimtelijke leefkwaliteit omdat het aanzet tot een actievere levensstijl en sociale cohesie. Daarnaast wordt ook een duidelijk transformatie en locatiebeleid voorgesteld. De doorwerking van de voorgestelde visie en principes is echter afhankelijk van de medewerking van lokale overheden.

Algemeen vormt de visie uit dit beleidskader een positieve bijdrage aan de beleidsdoelstellingen. Echter blijft de effectiviteit en mate van doorwerking van deze visie een vraagteken. Dit heeft twee redenen. Enerzijds de beperkte bevoegdheden van de provincie en anderzijds de generieke en vrijblijvende formulering in het actieprogramma.

Synthese van de effecten van het beleidskader 'Transitie naar een circulaire samenleving'			
Mobiliteit en bereikbaarheid	 Economische bereikbaarheid	 Nabijheid + bereikbaarheid voorzieningen	 Kwaliteit, veiligheid en robuustheid
Water	 Droogte	 Waterkwaliteit	 Wateroverlast
Biodiversiteit	 Toename/afname natuur	 Ver- en ontsnippering	 Soortenrijkdom
Ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden	 Zorgvuldig ruimtegebruik	 Kwaliteit, samenhang en cultuurhistorie	 Toegankelijke open ruimte
Klimaat	 Klimaatmitigatie	 Klimaatadaptatie	
Gezonde en veilige leefomgeving	 Milieukwaliteit	 Ruimtelijke leefkwaliteit en veiligheid	

6.2.3 Impact van het beleidskader 'Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving'

In het beleidskader 'Transitie naar een sociale (be)leefomgeving' wordt open ruimte niet zomaar verder aangesneden en ligt de focus van het beleid op de bebouwde ruimte, door steden en kernen met een goede bereikbaarheid en voorzieningen te versterken. Daarbij wordt behoud van de leefbaarheid in niet-strategisch gelegen kernen niet uit het oog verloren. De provincie concretiseert in dit beleidskader op basis van welke factoren bepaalde kernen wel of niet versterkt moeten worden en welke voorzieningen daartoe kunnen bijdragen. Ook het evenwicht tussen kernen wordt hiervoor in rekening gebracht.

Voor het **thema mobiliteit en bereikbaarheid** is de bijdrage van dit beleidskader beperkt positief. Het beleidskader beschrijft een aantal principes die een positief effect kunnen hebben op de verplaatsingspatronen en -behoeften mbt wonen en voorzieningen. Rond multimodale bereikbaarheid worden duidelijk minder expliciete (concrete) uitspraken gedaan, hoewel sommige principes de kritische massa voor een efficiënt OV net wel versterken.

Voor het **thema water** is de beoordeling van dit beleidskader positief. De beschreven inrichtingsprincipes in kernen geven water een rol binnen de klimaatadaptatie en kan wateroverlast verminderd worden.

Voor het **thema biodiversiteit** wordt de bijdrage van het beleidskader als beperkt positief ingeschat. Inzetten op kernversterking kan versnippering van openruimtegebieden voorkomen waardoor ruimte vrij komt voor natuur en groen binnen kernen. Ook vergroening en verblauwing van publieke en private ruimte in de kern kan voor ecotoop- en habitatcreatie zorgen.

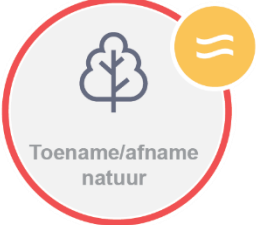

Voor het **thema ruimte** is de bijdrage van dit beleidskader overwegend positief. Ontwikkelingsmogelijkheden worden kernen toebedeeld op basis van hun inwoneraantal, voorzieningen- en knooppuntwaarde, bestaande eigenheid, ruimtelijke kenmerken en plaats in het netwerk. Hiervoor wordt teruggegrepen naar verweving en verdichting als voornaamste ruimtelijke strategieën. Dit draagt bij aan het zorgvuldig ruimtegebruik, ruimtelijke samenhang en ontsnippering. De kleinste kernen en woonconcentraties nemen geen extra woonopgave op. Dit heeft positieve implicaties voor het bijkomend ruimtebeslag en de ruimtelijke samenhang.

Voor het **thema klimaat** zet het beleidskader in op kernversterking, wat kan bijdragen aan een meer klimaatrobuuste open ruimte. Tegelijk besteedt het beleidskader de nodige aandacht aan de noodzaak om de kernen ook klimaatadaptief in te richten. Het effect van het beleidskader is dus positief.

Het beleidskader heeft positieve impact op de beleidsdoelstellingen van het **thema gezondheid** omdat het inzet op het verminderen van verplaatsingsafstanden door het clusteren van het (bijkomend) woonaanbod en activiteiten (basisvoorzieningen, werk) in de kernen. Verder draagt het beleidskader bij aan de ruimtelijke leefkwaliteit door bevordering van een actieve levensstijl, uitnodiging tot sociale cohesie en verbetering van veiligheid door het voorzien van een goede mix van maatschappelijke activiteiten, de nabijheid van voorzieningen, alsook de groenblauwe dooradering van de kernen.

Algemeen vormt de visie uit dit beleidskader een positieve bijdrage aan de beleidsdoelstellingen. Echter blijft de effectiviteit en mate van doorwerking van deze visie een vraagteken. Dit heeft twee redenen. Enerzijds de beperkte bevoegdheden van de provincie en anderzijds de generieke en vrijblijvende formulering in het actieprogramma.

Synthese van de effecten van het beleidskader 'Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving'

<p>Mobiliteit en bereikbaarheid</p>	 <p>Economische bereikbaarheid</p>	 <p>Nabijheid + bereikbaarheid voorzieningen</p>	 <p>Kwaliteit, veiligheid en robuustheid</p>
<p>Water</p>	 <p>Droogte</p>	 <p>Waterkwaliteit</p>	 <p>Wateroverlast</p>
<p>Biodiversiteit</p>	 <p>Soortenrijkdom</p>	 <p>Ver- en ontsnippering</p>	 <p>Toename/afname natuur</p>
<p>Ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving en erfgoedwaarden</p>	 <p>Zorgvuldig ruimtegebruik</p>	 <p>Kwaliteit, samenhang en cultuurhistorie</p>	 <p>Toegankelijke open ruimte</p>
<p>Klimaat</p>	 <p>Klimaatmitigatie</p>	 <p>Klimaatadaptatie</p>	
<p>Gezonde en veilige leefomgeving</p>	 <p>Milieukwaliteit</p>	 <p>Ruimtelijke leefkwaliteit en veiligheid</p>	

6.3 Overzicht van de voornaamste aanbevelingen

Hierna worden de belangrijkste aanbevelingen vanuit de milieueffectrapportage ten behoeve van de verdere uitwerking en implementatie van het provinciaal Beleidsplan Ruimte Oost-Vlaanderen samengevat. Overkoepelend kunnen we stellen dat het actieprogramma verder in gaat op de beleidslijnen maar generiek en vrijblijvend blijft. Er zou ingezet kunnen worden op meer operationele acties die effectief bijdragen aan de realisatie van beleidskeuzes.

Thema mobiliteit en bereikbaarheid

- In het beleidskader '**Transitie naar een circulaire samenleving**' de aandacht vestigen op de multimodale bereikbaarheid van de verweefbare activiteiten die een (nieuwe) plaats krijgen binnen kernen. Het is daarbij aangewezen om de voorgestelde verweving explicieter te enten op mobiliteitsknopen binnen de kernen en andere strategische plekken.
- Consolidatie van goederenstromen via alternatieve modi door de bestemming van de strategische plekken voor niet-verweefbare activiteiten te koppelen aan multimodaliteit (bv. watergebonden industriegebied) en deze bestemmingen streng te handhaven.
- Het ruimtelijk beleid kan verkeersveiligheid in de hand werken door voldoende randvoorwaarden te formuleren voor het verdichten en verweven van wonen met andere functies.
- In het beleidskader '**Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving**' wordt fel ingezet op het mogelijk maken van alternatieve vervoersmodi. Om een volwaardige modal shift te bekomen zal echter een "en-en" verhaal nodig zijn. Het gebruik van de wagen zal geremd moeten worden door het minder comfortabel te maken. Dit luik blijft nog onderbelicht in het beleidsplan.
- Uitspraken doen over de ruimte voor de (multimodale) verbindingen tussen en binnen woonregio's/kernen.

Thema water

- In het beleidskader '**Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving**' kunnen de mogelijkheden naar collectief watergebruik, wat mogelijk wordt door de hogere kritische massa, onderzocht worden.
- Lokale besturen aansporen tot het scheiden van de stromen van hemelwater en afvalwater, met daarbij specifieke aandacht dat het gescheiden hemelwater niet in een stroomafwaarts deel van het netwerk toch op de gemengde riolering terecht komt.
- De waterlopen worden voorgesteld als een schakel in een duurzame logistieke keten. Er moet voldoende aandacht besteed worden aan de mogelijkheid tot meer waterverlies in droge periodes door de sluiswerking voor de binnenvaart.

Thema biodiversiteit

- In het beleidskader '**Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte**' kan naast een kaart met robuuste natuur gehelen en natuurverbindingen ook een kaart worden opgesteld met de kleine landschapselementen (houtige gewassen, graslanden, bermen).
- Landbouw en natuur kunnen een synergie vormen. Het beleidskader stimuleert verder de omzetting van akkerbouwpercelen naar grasland in landbouwgebied grenzend aan grote robuuste gehelen natuur. Waar mogelijk dient er worden ingezet op extensief beheer van graslanden. De omzetting is enkel positief in wenselijke zones gezien akkerland namelijk habitat is voor tal van soorten.
- Waardevolle kleinere gebieden kunnen aaneengeschakeld worden tot een groter geheel (leefgebied) of verbonden worden met elkaar (stapsteen). Het beleidsplan duidt een eerder arbitraire afstand aan van 200 m. Deze afstand kan echter verschillen afhankelijk van het habitattypen dat men wil verbinden. Deze afstand mag dus niet als norm worden beschouwd.
- In het beleidskader '**Transitie naar een circulaire samenleving**' dient er opgenomen te worden dat op projectniveau steeds gekeken moet worden naar de inpassing van het project

of bedrijf in de omgeving en dient er specifieke aandacht gaan naar het voorkomen van barrièrewerking voor avifauna en vleermuizen (windenergie).

Thema ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving

- In het beleidskader '**Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte**' moet voor alle subdoelstellingen op alle schaalniveaus ingezet worden op actief verminderen van ruimtebeslag als we in de buurt van de Vlaamse beleidsdoelstelling willen komen.
- Binnen het beleidsplan beschrijven met welke instrumenten/tools/... beleidslijnen worden omgezet tot acties. Hierdoor kan enerzijds de doorwerking van het beleidsplan beter ingeschat worden en anderzijds kunnen andere actoren inzien waar de provincie hen kan ondersteunen en begeleiden (en waar de bal volledig in hun kamp ligt).
- Het ontwikkelen van landschapsbeelden, provinciale verordening, gebiedsvisies, afwegingskaders, ... (relevante acties) via een co-creatief proces om het beleidsplan ruimte te verankeren binnen de gemeentelijke planstructuur.
- In het beleidskader '**Transitie naar een circulaire samenleving**' ontbreken nog uitspraken over ruimtelijke principes over de stromen in het netwerk.
- Duidelijk aangeven hoe de provincie de regierol zal opnemen, welke eigen middelen en Vlaamse instrumenten die effectief gaan waar maken.
- In het beleidskader '**Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving**' moet de provincie uitspraken doen over de ruimte die de kernen verbindt en dus het netwerk van kernen compleet maakt.

Thema klimaat

- Het valt op dat het beleidskader '**Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte**' bijna uitsluitend verwijst naar windenergie als het thema 'hernieuwbare energie' ter sprake komt. Naast windenergie zijn er echter ongetwijfeld ook potenties voor andere vormen van hernieuwbare energie (bv zonneparken), waarvan de inplanting ook ruimtelijk zeer relevant is. Het zou goed zijn hier ook aandacht aan te besteden in de context van de open ruimte. Deze andere vormen van hernieuwbare energie komen wel aan bod in het beleidskader 'Transitie naar een circulaire samenleving', in de context van de bebouwde omgeving.
- Voor elk specifiek gebied worden best duidelijke prioriteiten gesteld in functie van de potenties. Niettegenstaande het (positieve) streven naar multifunctionaliteit in onder andere het groene netwerk zullen niet alle "robuuste" openruimtefuncties tegelijk kunnen gerealiseerd worden.
- De belangrijke rol die het landbouwgebied kan spelen op het vlak van klimaatadaptatie zou nog sterker mogen benadrukt worden.
- Ruimtebeslag voor hernieuwbare energieproductie zal in het beleidskader '**Transitie naar een circulaire samenleving**' niet steeds en volledig binnen de strategische plekken en het bestaand ruimtebeslag kunnen vallen, en zal soms overlappen met de open ruimte. Het beleidsplan ruimte maakt dit punt voor windenergie, maar ook voor andere vormen van hernieuwbare energieproductie kan dit een realiteit zijn. Het beleidsplan zou best ook met deze realiteit rekening houden, al is het correct dat overlap met bestaand ruimtebeslag de voorkeur verdient.
- Het beleidskader '**Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving**' hecht veel belang aan een solidaire samenleving en leefomgeving. In die context is het relevant te wijzen op het concept van de 'klimaatarmoede', dat erop neerkomt dat zwakkere groepen in de samenleving vaak kwetsbaarder zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering (bijvoorbeeld omdat ze in dichtbevolkte wijken zonder groen wonen) en tegelijk ook minder weerbaar (omdat ze niet beschikken over de nodige middelen om zich te wapenen tegen die gevolgen).
- Het beleidskader zou het wegwerken of verminderen van die klimaatarmoede explicieter kunnen opnemen in zijn doelstellingen.

- Het beleidskader doet geen uitspraken over de private open ruimte binnen de kernen. Nochtans kunnen deze in sterke mate bijdragen aan de noodzakelijke klimaatrobuuste inrichting van de kernen; een aangepast beleid in die zin zou dus een meerwaarde zijn.

Thema gezonde en veilige leefomgeving

- In het beleidskader '**Transitie naar een robuuste en veerkrachtige ruimte**' het vergroenen en beplanten - met behoud van windspoeling - van verharde street canyons en stedelijke omgevingen in het algemeen is een erg efficiënte maatregel ten voordele van de luchtkwaliteit. De inzet en uitbouw van publieke groene ruimte en (groene) speelruimte moet strategisch gekozen worden in de zones die met een luchtkwaliteitsproblematiek te maken hebben.
- Het voorzien van doorgedreven, duidelijk geformuleerde acties, om beslissingen op lagere beleidsniveaus die leiden tot bijkomend ruimtebeslag te voorkomen. De beschreven acties zijn vaag, waardoor de doorwerking en monitoring ervan moeilijk voorspelbaar is.
- De focus op landbouw als landschapsbeheerder kan positief bijdragen tot de veerkracht van het landbouwsysteem. Deze opgave vergt echter een grote transitie bij een sector die op heden al sterk onder druk staat. Het wordt sterk aangeraden voldoende informatie en middelen te voorzien om landbouwers in de transitie naar duurzame en klimaatbestendige landbouw (incl. natuurverweving binnen landbouwgebied, waterbuffering...) te begeleiden.
- In het beleidskader '**Transitie naar een circulaire samenleving**' ontbreken nog randvoorwaarden voor de integratie van energiesystemen in het bebouwde landschap
- Bij verweving moet men rekening houden met mogelijke geluidsbelasting van voorzieningen naar de omgeving toe om te voorkomen dat de toegestane hinderniveau voor wonen wordt verhoogd. Sterke verweving mag niet leiden tot het niet halen van de doelstellingen. Een integrale aanpak, met een juiste mix van bronmaatregelen, overdrachtsmaatregelen en maatregelen aan de ontvanger worden dan ook aanbevolen. Hierbij wordt de doelstelling om naar een aanvaardbaar geluidsniveau te streven in de buitenomgeving bij voorkeur mee opgenomen in het beleidsplan.
- Naast het concentreren van de demografische groei In het beleidskader '**Transitie naar een solidaire (be)leefomgeving**' moet tegelijk ook ingezet worden om de impact van luchtverontreiniging en lawaaioverlast op onze gezondheid verder terug te dringen door ruimtelijke ingrepen. Nieuwe ontwikkelingsgebieden of mogelijkheden om bestaande stadsdelen of hoogdynamische kernen te verdichten om de groeiende stadsbevolking op te vangen bevinden zich vaak in de buurt van belangrijke weginfrastructuren. Een uitdaging schuilt in het behouden of verbeteren van de leefkwaliteit terwijl de beschikbare ruimte intensiever wordt gebruikt.
- Strategische beleidsdoelstellingen rond kernversterking, verdichting, verweving, open ruimte enz. blijken zeer goed stand te houden tijdens de gezondheids crisis. De corona-crisis legt wel zwakheden in de implementatie ervan bloot. . Meer beleidsaandacht moet gaan naar voldoende binnen- en buiten woonoppervlakte per bewoner en de variëteit aan leefomstandigheden van alle huishoudentypes.

6.4 Synthese van de (gewest)grensoverschrijdende effecten

Gezien de ligging nabij Nederland, de aangrenzende provincies West-Vlaanderen, Antwerpen; Vlaams-Brabant en Henegouwen, het feit dat de ruimte an sich niet ophoudt aan de provinciegrenzen zijn grensoverschrijdende effecten niet uit te sluiten. Binnen elk thema werd aangehaald dat deze grensoverschrijdende effecten in lijn liggen van de effecten beschreven in de beoordelingskaders en deze dus beperkt tot positief zullen zijn. Verder komt ook terug dat de effecten die verband houden met het watersysteem wel stroomafwaarts en niet stroomopwaarts van de provincie aanwezig zullen zijn.

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Afkortingen

MER	Milieueffectrapport
m.e.r.	Milieueffectrapportage
SDG	Sustainable Development Goals
DABM	Decreet houdende Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
SBZ	Speciale Beschermingszone
OO	Openbaar onderzoek
PROCORO	Provinciale commissie voor ruimtelijke ordening
ETS	Emissions trading system (Europees Emissiehandelingsstelsel)
MIRA	Milieurapport
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
VEN	Vlaams Ecologisch Netwerk
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
NO ₂	Stikstofdioxide
LULUCF	Land Use, Land use Change and Forestry
NDC	Nationally Determined Contribution
SGBP	Stroomgebiedsbeheerplan
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
WAM	With additional measures
WEM	With existing measures